МЕЖДУНАРОДЕН ДЕН НА ТВОРЧЕСТВОТО

21 април 2022

ТВОРЧЕСТВОТО
във фокуса на психологията

онлайн семинар

ИНСТИТУТ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО И ЧОВЕКА
ИИНЧ

ПРОГРАМА

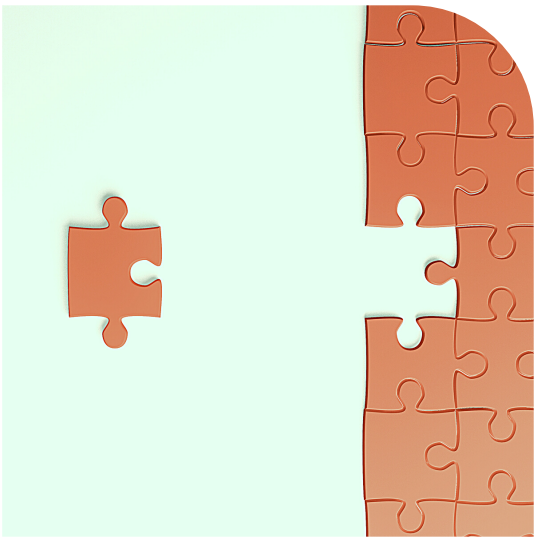
ТВОРЧЕСКО МИСЛЕНЕ И РЕШАВАНЕ НА ПРОБЛЕМИ

С какво се отличава творческото мислене и как се проявява то при решаването на проблеми?
Ще продължим да разговаряме за интелектуалните умения и личностни нагласи, които подпомагат генерирането на творческа продукция, като отново ще ви предоставим възможност да ги наблюдавате и на практика, участвайки в творчески дейности. Асоциативният подход към творческото мислене ще представи **проф. д-р Катя Стойчева**, а дискусията по темата ще се води от **д-р Елена Цанкова**.

ТВОРЧЕСТВО И ПИСАНЕ

Писането е не само поле за литературно творчество; то е и професионално занимание в редица области, и изява на индивидуалната лингвистична способност.
В какво се проявява творчеството на пишещия човек?
Проф.д-р Катя Стойчева ще разгледа връзката на писането с креативността на индивида и развитието ѝ, а с **доц. д-р Александра Иванова** ще разговаряме за мястото на писането в арт терапевтичната работа.

ТВОРЧЕСТВОТО В НАУКАТА И ИЗКУСТВОТО, ТЕХНОЛОГИИТЕ И КУЛТУРАТА

Тема на нашия разговор ще бъде творчеството в науката: онези идеи, изследователски методи или технологични иновации, които предлагат ново, оригинално и ефективно решение на проблемите в съответната научна област. Наши гости ще бъдат докторанти и постдокторанти в БАН, които ще ни позволят да надникнем и в творческите предизвикателства в работата на младите учени. С **д-р Сезгин Бекир**, **Тодорка Лепкова** и **Красимир Георгиев** ще разговаря проф. д-р Катя Стойчева.

КАКВО МОТИВИРА ТВОРЧЕСТВОТО И ТВОРЧЕСКИЯ ПРОЦЕС?

Ако творчеството е присъщо на човека, то какво го мотивира? **Проф. Катя Стойчева** ще представи как психологическата наука обяснява творческата активност на личността и изследва движещите сили в творческото поведение. За ролята на мотивацията в творческия процес с българския театрален и филмов режисьор **Стоян Радев** ще разговаря **гл. ас. д-р Росица Рачева**.

Творческо мислене и решаване на проблеми

Продължаваме да разговаряме за интелектуалните умения и личностни нагласи, които подпомагат генерирането на творческа продукция. Асоциативният подход към творческото мислене представи проф. д-р Катя Стойчева, а дискусията по темата се води от д-р Елена Цанкова.

С какво се отличава творческото мислене и как се проявява то при решаването на проблеми ? На участниците в семинара отново беше предоставена възможност да участват в творчески дейности и да наблюдават и на практика творческото мислене.

НАШИТЕ ГОСТИ

Елена Цанкова е завършила висше образование в Германия (2007 г. - придобита бакалавърска степен по Обединена социална и когнитивна психология от Jacobs University Bremen; 2009 г. - придобита магистърска степен по невро-когнитивна психология от Ludwig Maximilian University of Munich; 2013 г. - придобита докторска степен по психология от Jacobs University Bremen.

През периода 2013 - 2019 г. работи като постдокторант и лектор по психология в Jacobs University Bremen. Основните ѝ научни интереси са в областта на междуличностното възприятие и първите впечатления.

Една от публикациите ѝ, получили най-силен интерес от обществото и медиите, изследва ефекта на гладкостта на кожата на лицето при първите впечатления (https://doi.org/10.1177/0301006615616748).

Д-р Цанкова се интересува силно и от взаимодействието между човека и технологиите и участва като изследовател в два международни проекта в тази с сфера (CyberEmotions и eCUTE).

През 2020 г. д-р Цанкова се връща в България, където се присъединява към Института за изследване на населението и човека, БАН като **изследовател по Национална научна програма "Петър Берон.Наука и иновации с Европа" на Фонд "Научни изследвания", МОН**. По тази програма д-р Цанкова ръководи научен проект в сферата на киберпсихологията, посветен на първите впечатления при общуването по интернет (https://mafioresearchproject.com/). Бъдещите изследователски планове на д-р Цанкова включват взаимодействието на човек и изкуствен интелект. Някои от страничните творчески занимания на д-р Цанкова са в сферата на фотографията и кулинарията :)

Асоциативният модел на творческото мислене (по Mednick, 1962; Wallacn and Kogan, 1965)

- **Творческото мислене** е процес на комбиниране на два или повече елементи, извадени от обичайната мрежа на асоциации, така че новата комбинация да удовлетворява изискванията на проблемната ситуация.

- Колкото **по-отдалечени** са били първоначалните елементи, толкова по-висок творчески потенциал има новата комбинация.

- **Новите комбинации** възникват по случайност, по сходство или посредством общото между изходните елементи.

- **Не бързото продуциране** на голям брой обичайни, стереотипни асоциации, а продължителното генериране на много асоциации и на уникални асоциации характеризират високата креативност.

- **Генерирането на** отдалечени асоциации е функция на широтата на когнитивния репертоар на индивида и силата на асоциативната връзка между елементите в него.

- То **се разгръща най-пълно**, когато човек разполага с достатъчно много време и продуцира асоциации в игрова атмосфера, центрирана върху процеса и вътрешното наслаждение от изпълнението на задачата, а не върху оценяването на резултатите.

ИЗТОЧНИЦИ

Runco, M.A. & Pritzker, S.R. (Eds.) (2011) Encyclopedia of Creativity, 2nd edition. Academic Press. [В библиотеката на НБУ]
Wallach, M. A., & Kogan, N. (1965). Modes of thinking in young children: A study of the creativity-intelligence distinction. New York: Holt, Rinehart & Winston. [В НБКМ]

Творчество и писане

Писането е не само поле за литературно творчество; то е и професионално занимание в редица области, и изява на индивидуалната лингвистична способност.
В какво се проявява творчеството на пишещия човек?
Проф. д-р Катя Стойчева разгледа връзката на писането с креативността на индивида и развитието ѝ, а с доц. д-р Александра Иванова разговаряхме за мястото на писането в арт терапевтичната работа.

НАШИТЕ ГОСТИ

Доц. д-р Александра Иванова е завършила Националната художествена академия в София, специалност Керамика. Специализира арт терапия в Люблянски университет, Словения. Защитава дисертационен труд на тема: „Развитие на художествения изказ чрез арт терапевтичен метод“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Хабилитира се като доцент по Изкуствознание и изобразителни изкуства. От 1998 г. насам осъществява арттерапевтични проекти с деца и възрастни в неравностойно положение.

Автор е на многобройни научни публикации в български и чуждестранни специализирани издания, има публикувани монографии и учебници на български и английски език. През годините е реализирала самостоятелни художествени изложби, изследователски проекти и арт пърформанси.

Авторски арттерапевтичен комплект: ТАК-СЕН. Тактилно-сензорен комплект скулптури за моделиране, 2019. https://youtu.be/oyydzpZlJR8

От 2007 г. преподава в НБУ (Директор и основател на програма „Арт терапия“ към ФДЕНО и преподавател към Департамент „Здравеопазване и социална работа“) и във ВСУ „Любен Каравелов“. Научен ръководител е на над 80 дипломни работи, защитени успешно в програма „Арт терапия".

По-важни публикации: сборниците „Практикум по арт терапия“, 2017, и „Арт терапия по мяра“, 2019, публикувани от издателството на НБУ, и сборник „Житие и битие на арт терапевта“, 2021, публикуван от Института за терапия и експресивни изкуства.

ТВОРЧЕСТВО И ПИСАНЕ

- **Творчеството**, което човек проявява в писането, е функция не само на лингвистичните му способности, но и на неговата креативност.

- **За да бъде наблюдавано** творчество в писането, е необходимо създаването на писмен продукт (например разказ, поема, есе, стихотворение, песен, рекламно послание или виц). Този процес активира не само творческото себеизразяване, но и творческото мислене при претворяването на изискванията на съответната форма.

- **Проявява се най-отчетливо**, когато се очаква писането да е оригинално; когато човек знае, че творческият подход се поощрява (не просто да разкаже история, например, а да разкаже интересна, необичайна история, за която никой друг не би се сетил).

- **Разкрива се в** качествата на писмения продукт - не в езиковите и литературни достойнства на текста, а в неговата оригиналност, огатство на въображението и използване на фантазия. Повече за това как творческите умения се проявяват в писмения продукт можете да прочетете в книгата на Катя Стойчева (2018).л

- Повече за това как творческите умения **се проявяват в писмения продукт** можете да прочетете в книгата на Катя Стойчева (2018).

ИЗТОЧНИЦИ

Стойчева, Катя (2018) Де Домие-Смит и творческото мислене. София: Издателство „Парадигма”.
Stoycheva, Katya (2020) Psychological studies of creativity in the literary domain. Papers of BAS, Humanities and Social Sciences, Vol. 7, No. 1, 36-48. Stoycheva-2020.pdf (papersofbas.eu))
Stoycheva, Katya (2021) Creativity and Writing: Conceptual Mapping. Academia Letters.

Творчеството в науката и изкуството, технологиите и културата

Тема на нашия разговор е творчеството в науката: онези идеи и теории, изследователски методи или технологични иновации, които предлагат ново, оригинално и ефективно решение на проблемите в съответната научна област. Наши гости са докторанти и постдокторанти в БАН, които ни запознаха с примери на творчество при подобряване на обичайната практика или достигане до желана, търсена или налагаща се промяна в продукти, процеси и процедури. За творческите предизвикателства в работата на младите учени проф. д-р Катя Стойчева разговаря с д-р Сезгин Бекир, Тодорка Лепкова и Красимир Георгиев.

НАШИТЕ ГОСТИ

Тодорка Лепкова

Магистър икономист, инженер и **докторант** от **Института по металознание, съоръжения и технологии с център по хидро - и аеродинамика „ Акад. Ангел Балевски" при БАН** с ръководител проф. Любен Лаков от 2019 година с тема: „Разработване експериментален модел керамичен пчелен кошер и технология за производство".

Разработката си поставя за цел, изследвайки натрупания опит с различни материали и конструктивни решения, да създаде експериментален модел на пчелен кошер от керамика, който да осигури по-добра, защитена от вредните въздействия, устойчива среда за развитие на пчелните семейства.
Като разглежда съществуващите видове технологии за производство на керамични елементи, описва технология за производството му и извежда зависимости в следствие на експерименталното производство, позволяващи индустриално производство, което намира приложение в керамичната индустрия за получаване на хомогенна смес при изпичане на керамични изделия с висока контролирана кухинност и качество. В същото време създава балансиран микроклимат за пчелното семейство с принос за здравето им.
По темата е заявен патент, а с проекта „Производство на пчелен кошер от керамика" участва в **международен конкурс за жените лидери - иноватори и предприемачи в Европа през 2021 година**, където проектът е класиран на 3-то място.
По настоящем е управител на фирма ИНОВАЦИОНТЕХ ЕООД, която разработва различни иновации в областта на керамична индустрия.

Сезгин Бекир

Магистър по Трудова и организационна психология и Клинична и консултативна психология от СУ "Св. Климент Охридски" и **доктор по обща психология от Институт за изследване на населението и човека – БАН.**

В периода 2019 – 2021 г. е **постдокторант по национална програма "Млади учени и постдокторанти" в Институт за изследване на населението и човека – БАН**, с тема на проекта: "Личност, образование и професионална реализация при лица от уязвими групи в страната: научни измерения и практически подходи "**.** **Дисертацията** на тема: "Его състояния и житейски позиции в професионалната реализация на личността" с научен ръководител проф. д-р Ергюл Таир е сред първите емпирични изследвания в България на удовлетвореността от кариерния успех и професионалната реализация в зависимост от личностни характеристики, дефинирани от теорията за транзакционния анализ. Сред научните ѝ приноси са: **изследователски модел**, адаптиране и разработване на нови въпросници.

Научните му интереси са насочени към теоретичното развитие на транзакционния анализ в България и практическото му приложение при изследване на личността, консултативната работа и професионалното ориентиране. Сегзин Бекир е завършил пълния сертифициран курс на обучение по Транзакционен анализ; учредител и член на УС на БАТА и член на Комитета за теоретично развитие и изследване на Европейската асоциация по транзакционен анализ.

Красимир Георгиев

Завършил е „Топло и ядрена енергетика“ и "Топлоенергетика" в ТУ - София. Интересите му са в областта на енерго-преобразуващите технологии, където и започва професионалния си опит. Към момента е **докторант** – последна година, задочна форма на **обучение в Института по механика към БАН**, направление „Механика на флуидите“.

Също така е асистент в **Централна лаборатория по слънчева енергия и нови енергийни източници към БАН (ЦЛ СЕНЕИ)**. В тази лаборатория подготвя своята дисертацията на тема: „Симулационни модели на стъклопакети с течен флуид в демонстрационен павилион – изследване и анализ“ с научни ръководители доц. д-р Мая Стоянова от ЦЛ СЕНЕИ – БАН и проф. дмн Николай К. Витанов от Института по механика.

Красимир Георгиев участва в изграждането на системата за мониторинг и подготовката за пускане в експлоатация на построения по европейски проект „Хоризонт 2020“ демонстрационен павилион, който се намира на територията на Научен комплекс II – БАН. Темата на проекта е „Индустриално производство на стъклопакети с циркулиращ воден поток“ с акроним (InDeWaG).

Какво мотивира творчеството и творческия процес?

Ако творчеството е присъщо на човека, то какво го мотивира? Проф. Катя Стойчева ще представи как психологическата наука обяснява творческата активност на личността и изследва движещите сили в творческото поведение. За ролята на мотивацията в творческия процес с българския театрален и филмов режисьор Стоян Радев ще разговаря гл. ас. д-р Росица Рачева.

НАШИТЕ ГОСТИ

Росица Рачева е доктор по психология (ИИНЧ - БАН) и магистър по Клинична психология (НБУ), Социология (СУ „Св. Климент Охридски“) и Социални интервенции, основани на доказателства (University of Oxford).

Трудовият ѝ стаж съчетава практически и изследователски опит. Практическият ѝ опит включва индивидуална и групова работа с различни социално уязвими групи, създаване и управление на програми и проекти в социалната сфера. Има дългогодишна практика в работа с пациенти, зависими към алкохол, наркотици и хазарт; пациенти с различни психиатрични разстройства; деца и юноши с антисоциално поведение и др.

През последните 15 години консултира, супервизира, мониторира и оценява ефективността на програми и проекти в социалната област. Изследователският ѝ опит включва работа по проекти в сферите на клиничната, транспортната, педагогическата и възрастовата психология.

В момента д-р Рачева е **главен асистент в Департамент „Психология“ на Института за изследване на населението и човека при БАН** и преподавател в МП “Детско-юношеска и училищна психология” в СУ “Св. Климент Охридски”.
Основната сфера на изследователската и преподавателската ѝ дейност са зависимостите към психоактивни вещества.

Стоян Радев

Стоян Радев е български **театрален и филмов режисьор**. Завършва НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ в класа по режисура за драматичен театър на проф. Красимир Спасов през 1998 г.
Сред по-известните му спектакли са „Плач на ангел“ от Стефан Цанев, „Караконджул“ по Николай Хайтов, „Опит за летене“ от Йордан Радичков, „Ничия земя“ по филма на Данис Танович , „Кой се бои от Вирджиния Улф“ от Едуард Олби и много други. Има **награда „Аскеер“ за най-добър режисьор**, както и многобройни номинации за „Икар“ и „Аскеер“ в същата категория.

МОТИВАЦИЯ И ТВОРЧЕСТВО

Какво мотивира творчеството при човека?

„Основният двигател на твореството е стремежът на човека към само-актуализация, осъществяване на своите възможности. Това е стремеж към разгръщане, разширяване, развитие, съзряване; тенденция към изразяване и активиране на всички способности на организма, който създава нови взаимовръзки със средата в опита си да бъде себе си изцяло."

(Rogers, 1954)

Каква е мотивацията на твореца?

„Хората проявяват най-голямо творчество, когато те са мотивирани преди всичко от страстния си интерес към работата си. Този страстен интерес се нарича вътрешна мотивация – мотивацията да работиш върху нещо преди всичко заради самото него, защото работата по него е приятна, предизивкателна, носи задоволство или те увлича по друг начин.“

(Amabile, 1987)

Какво представлява творческата мотивация на личността?

„Вътрешно мотивирана нагласа за експериментиране с идеи, подходи и проблеми и за изследване на новото и необичайното с ентусиазъм, енергия и отдаденост. Творчески мотивираните индивиди са склонни да „потъват в проблема“ и така да се въодушевяват и увличат в заниманията си, че да забравят за времето и за света около себе си.“

(Стойчева, Щетински, Попова, 2008)

Какво мотивира твореца?

"Творецът, извън всичко изброено като вътрешно мотивиращи механизми, е просто Човек, който сякаш чува задаваните му от Света наоколо въпроси. Мотив за творчество е търсенето на истината. Той е мотив въобще за живот, за участие в живота, за пълноценно участие. Това е една мотивация, която е свързана по-скоро въобще с човешката екзистенция."

(Стоян Радев, 2022)

ИЗТОЧНИЦИ

Стойчева, Катя (1997) Мотивация за творческа дейност. In: 25 години Институт по психология: Юбилеен сборник. Академично издателство "Марин Дринов", София, pp. 190-202. ISBN 9544305327

Стойчева, Катя; Щетински, Димитър; Попова, Калина (2008) Скала за творческа мотивация на Пол Торанс: Надеждност и конструкт валидност на българската форма. Психологични изследвания (1). pp. 215-320. ISSN 1311-4700

Stoycheva, Katya; Popova, Kalina (2019) Tolerance/Intolerance of Ambiguity: Assessing Its Perceived Importance. Psychological Research, Volume 20, Number 3, 629-640; ISSN 0205-0617 (Print); ISSN 2367-9174 (Online).

Институт за изследване на населението и човека при БАН
Департамент „Психология“

ТВОРЧЕСТВОТО
във фокуса на психологията

Програмен екип
проф. д-р Катя Стойчева
Калина Попова
Дияна Добрева – Христова

Организационен екип
гл.ас. д-р Илина Начева
Галина Младенова
Мая Конова

PR координатор на ИИНЧ-БАН
доц. д-р Диана Бакалова

www.iphs.eu